

Gazdasági kormányzás globális, regionális és állami szinten

Absztrakt

Előadó:

Tóth Benedek

Ph.D. hallgató

SZTE – ÁJTK

Nemzetközi Magánjogi Tanszék

Konzulens:

egyetemi tanár

Prof. Dr. Martonyi János

SZTE – ÁJTK

Nemzetközi Magánjogi Tanszék

A gazdaságnak a XIX. század második felében kialakuló és megerősödő erőteljes nemzetköziesedésének folyamata - a két világháború közötti időszak bezárkózása után - a II. világháborút követően folytatódott. A gyarmati rendszer végleges felbomlásán és az egyes államok szuverenitásának kölcsönös tiszteletben tartásán alapuló új nemzetközi rendszerben gyorsan létrejöttek a gyarmati rendszert felváltó új, elsősorban gazdasági típusú nemzetközi integrációs együttműködések, amelyek a nemzetközi kooperációt mind regionális, mind globális szinten a mai napig meghatározzák.

Ezen integrációs együttműködések, globálisan a GATT¹ illetve a BrettonWoods-i intézmények és joganyaguk, regionális szinten pedig az Európai Unió jogelőd-szervezetei és jogrendszerük² az államok közjogi gazdasági eszközrendszerének lebontásával illetve nemzetközi szintre emelésével szélesre tárták a kapukat a gazdaság nemzetköziesedése előtt. E folyamat eredményeként, e közjogi kereteket kitöltve mára nem csak kialakult, hanem jelentősen megerősödött, szegmentálódott és rétegződött a világgazdaság, amely előidézte és előidézi a társadalom egyéb alrendszereinek jelentékeny nemzetköziesedését is, és amely folyamatot napjainkban sokszor hívunk globalizációnak.

Bár a jog volt az, amely e folyamatokat - ezeknek teret engedve - előidézte, azonban jól kirajzolódik, hogy e gazdasági rendszert már nem kellő mértékben tudja kezelni, a globalizáció által indukált változások esetében leginkább arról lehet beszélni, hogy a jog legfeljebb ezeket lekövetni képes, eszközeivel megelőző jelleggel befolyásolni, szabályozni, irányát megszabni - különösen a globális és a regionális szinteken - már nem. Ennek oka, hogy a megfelelő szabályozás megalkotásához és működtetéséhez szükséges feladat- és hatáskörök nem csak a helyi és az állami, hanem a regionális és a globális szint vonatkozásában is túlnyomóan az egyes államoknál allokálódnak, amely a nemzeti feletti szinteken szükségképpen gyenge, széttöredezett, elégtelen szabályozáshoz, szabályozási vákuumhoz vezet.

E szabályozási vákuumot a globális és a regionális szinteken jelenleg sok esetben a gazdasági racionalitás, a gazdasági érdek és erő tölti be, amelyek legfőbb tulajdonsága a joggal éppen ellentétesen az egyéni érdekek dominanciája, az egyéni haszon maximalizálása a társadalmi és gazdasági viszonyok biztonságával és stabilitásával szemben, és amely az alsóbb, állami és helyi szintekre is szükségképpen begyűrűzik erodálva³ a jogi szabályozást.

A gazdasági racionalitás e quasi szabályozó szerepe szükségképpen gazdasági és tágabb társadalmi válság(ok)hoz vezet, amely(ek) a jövőben remélhetőleg a jog ismételt megerősödését, jogi korrekciót idéznek majd elő. A nemzetek feletti szinteken tehát már jelenleg is igen nagy szükség van a jogi szabályozások felülvizsgálatára, a jól működő rendszerek jobb kihasználására és megerősítésére, a jogi szabályozásnak a szabályozási igény felmerülésének szintjéhez való igazítására, azonban ez csak igen gondos, valamennyi résztvevő állam igényeit messzemenőig figyelembe vevő és kielégítő módon lehetséges, egyébként könnyen ellentétes eredményre, a szabályozás további erodálásához vezethet.

¹Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény I. és III. cikkei: a legnagyobb kedvezményes elbánás és a nemzeti elbánás elvei.

²Az Európai Unió Működéséről Szóló Szerződés 26. cikk (az EK Sz. korábbi 14. cikke)(2) bekezdése: „A belső piac egy olyan, belső határok nélküli térség, amelyben a Szerződések rendelkezéseivel összhangban biztosított az áruk, a személyek, a szolgáltatások és a tőke szabad mozgása.”

³Magyarország Alaptörvénye XXX. cikk (1) bekezdése: „Teherbíró képességének, illetve a gazdaságban való részvételének megfelelően mindenki hozzájárul a közös szükségletek fedezéséhez.”